

Raport de monitorizare

Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsuri de Siguranță Săpoca – Secția Ojasca

<http://hsapoca.ro/index.php?pg=prezentare.php>

Adresa: Sat Ojasca, județul Buzău

Data: 03 noiembrie 2017

Experți CRJ: Cezara Prepeliță - jurist, Andrada Antofie - jurist și Mugur Frățilă – psiholog

Personal intervievat: Alexandra Florina Barjoveanu – medic primar psihiatru, Arabela Ciupic – medic specialist psihiatru, Andrei Lazăr – medic specialist psihiatru, Hristea Didina – asistent medical șef.

Pacienți intervievați: C.P, B.D.D., C.M., alții

A. Introducere

SPMS Săpoca este organizat în 3 locații (localități) distincte din județul Buzău: Săpoca, Nifon și Ojasca. Conform datelor publice, structura aprobată pentru secția Ojasca este de 390 paturi (dintr-un total de 805 paturi, 325 fiind la Săpoca și alte 115 la Nifon). Astfel, secția Ojasca dispune de 48% din totalul paturilor SPMS Săpoca. În contextul vizitei de monitorizare nu am avut acces la documente care să confirme aceste cifre, gradul de ocupare, total pacienți prezenți, etc. dar conform declarațiilor unora dintre angajații secției Ojasca, există aproximativ 430 de pacienți (dintre care 30 la secția Neuropsihiatrie Infantilă și 20 la Compartimentul de Îngrijiri Paliative).

Centrul de Resurse Juridice

Str. Arcului nr.19, sect.2, București
P: 021.212.06.90, F: 021.212.05.19
E: office@crj.ro

Ojasca este secție a SPMS Săpoca. Managerul SPMS Săpoca, doamna

dr. Viorica Mihalașcu, nu este prezentă în unitate la data vizitei. Am fost întâmpinați de administratorul unității pe care l-am invitat să înștiințeze conducerea unității cu privire la prezența noastră în instituție. După aproximativ 30 de minute de așteptare am inițiat vizita de monitorizare însoțiti de doamna dr. Alexandra Florina Brajoveanu, medic primar psihiatru.

Secția Ojasca este organizată în pavilioane, secții, căsuțe, saloane. În general condițiile de viață – cazare hrană – sunt bune deși nu sunt uniforme, nu toate saloanele au aceleași standarde, unele pavilioane sunt mult mai bine dotate, iar altele sunt degradate și slab dotate (unele pavilioane dispun de w.c.-uri de tip "turcesc", sunt insalubre, cu uși sau ferestre defecte, cu scări placate cu gresie (spartă pe alocuri) care, atunci când plouă sau este gheață, sunt foarte alunecoase și, deci, periculoase, mai ales pentru persoane vârstnice, greu deplasabile și/sau care se află sub influența medicației psihotrope. Experții nu cunosc criteriile după care se face repartizarea pacienților în clădiri, pavilioane, saloane, secții.

Colaborarea cu medicii unității care ne-au însoțit pe durata vizitei a fost eficientă și decentă. Aceștia, spre deosebire de managerul unității, au manifestat profesionalism, deschidere și disponibilitate pentru cooperare.

B. Situații deosebite

1. Accesul în instituție

- Managerul unității a încercat să interzică derularea vizitei de monitorizare;
- Vizita a constat în vizitarea efectivă a saloanelor, interacțiuni minime și formale cu pacienții (în prezența personalului unității), discuții generale cu medicii și personalul care ne-a însoțit;
- Pe parcursul vizitei de monitorizare nu am primit informații despre situația medicală, diagnostic și tratamentele pacienților;

Centrul de Resurse Juridice

Str. Arcului nr.19, sect.2, București
P: 021.212.06.90, F: 021.212.05.19
E: office@crj.ro

- Pe parcursul vizitării secției Ojasca ne-a fost interzisă fotografierea. Solicitând permisiunea de a fotografia clădirile secției (exterior), curtea, gardurile, (evident, evitând fotografierea pacienților), atât personalul secției care ne-a însoțit pe parcursul vizitei cât și managerul unității, au interzis fotografierea.

La aproximativ 2 ore de la inițierea vizitei, deși managerul unității fusese anunțat de prezența noastră în unitate și și-a dat acordul pentru derularea vizitei, în timp ce discutăm cu pacientul C.P. (pacient care la data vizitei era închis în salonul de izolare de aproximativ 3 luni), am fost contactați telefonic de doamna Viorica Mihalașcu, managerul SPMS Săpoca, care a pus în vedere experților CRJ că trebuie să stopeze imediat vizita de monitorizare și să părăsească unitatea. Am explicat doamnei manager că vizita se desfășoară într-un cadru reglementat, are un caracter profesional și este organizată în baza unui protocol – doamna manager cunoscând de fapt toate acestea, cunoscând activitatea CRJ și chiar participând la evenimente organizate de CRJ - și, în consecință, pentru stoparea vizitei este nevoie ca dânsa să transmită un înscris oficial care să precizeze explicit decizia de stopare și interdicere a vizitei. Doamna Viorica Mihalașcu a refuzat furnizarea unui document scris în acest sens. Solicitând politicos să explice motivele pentru care insistă să stopeze și să interzică vizitarea unității de către experții CRJ deși inițial a permis acestora accesul în unitate, doamna manager a explicat că a permis accesul experților în unitate fără să știe că aceștia vor discuta cu pacienții. De asemenea, inițial nu a cunoscut faptul că experții CRJ vor solicita permisiunea de a consulta diferite tipuri de documente. Doamna Viorica Mihalașcu a explicat că natura situațiilor medicale și a statutului juridic al pacienților internați la SPMS Săpoca o determină să ne interzică să interacționăm cu aceștia, considerând că pacienții nu sunt în stare să comunice și să dea informații corecte și să ia hotărâri. Ne anunță că pacienții nu au dreptul să poarte discuții cu persoane din afara spitalului. Experții CRJ explică doamnei manager că, în situația în care pacienții nu au dreptul să discute cu persoane din afara spitalului dar în același timp le este interzisă părăsirea unității – SPMS Săpoca fiind o instituție privativă de libertate – ne aflăm în situația gravă a îngerării dreptului de a comunica a unor pacienți, într-o unitate medicală. Trebuie precizat că la SPMS Săpoca, secția

Centrul de Resurse Juridice

Str. Arcului nr.19, sect.2, București
P: 021.212.06.90, F: 021.212.05.19
E: office@crj.ro

Ojasca, sunt internați atât pacienți în contextul art. 110 cod penal cât și pacienți psihiatrici fără încadrări art. 110 cod penal (respectiv, din numărul total oficial de 390 de paturi pentru secția Ojasca, doar 240 de paturi sunt pentru art. 110 cod penal).

Manager Viorica Mihalașcu a insistat să părăsim secția Ojasca și să stopăm orice interacțiune cu pacienții. Deși am insistat să transmită colegilor săi un document oficial prin care să îi înștiințeze de interzicerea accesului experților CRJ în unitate, doamna Viorica Mihalașcu a refuzat să facă acest lucru, afirmând că trebuie să "ne mulțumim" doar cu această convorbire telefonică. Finalul discuției a fost brusc, doamna manager afirmând că dacă nu acceptăm să părăsim unitatea urmare a discuției telefonice, va lua legătura cu alte foruri, fără însă a preciza la ce se referă.

După finalizarea bruscă a convorbirii telefonice, experții CRJ au decis să stopeze vizita în așteptarea unor deliberări ulterioare. Pe parcursul acestei pauze, doamna manager a comunicat cu colegii dânzei prezenți în unitate și, din motive care ne-au rămas necunoscute, a revenit încă o dată asupra deciziei privind accesul experților CRJ în unitate, transmițând experților CRJ (prin intermediul colegilor dânzei) că vizita poate continua însă fără acces la documente și cu interacțiuni limitate cu pacienții.

Având în vedere că în cele din urmă vizita s-a desfășurat – cu permisiunea doamnei manager și a colegilor dânzei (care ne-au însoțit pe tot parcursul vizitei, în fiecare moment) - considerăm că intervenția telefonică a doamnei manager a fost o încercare de intimidare a experților CRJ și de determinare a acestora de a renunța la vizitarea instituției.

2. Incidente grave

Relativ recent au existat câteva situații (deținem informații sumare despre două dintre acestea) de autoagresiune ("tăierea gâtului"). Ambele persoane au fost transportate de urgență la UPU. Unul dintre pacienți a fost salvat însă celălalt pacient, deși a fost salvat la nivel UPU, nu a mai revenit la SPMS, evoluția ulterioară fiind nefavorabilă, pacientul decedând în cele din urmă. Nu deținem informații clare. Conform afirmațiilor unor persoane cu care am avut discuții pe parcursul vizitei, cazul pacientului decedat a fost

Centrul de Resurse Juridice

Str. Arcului nr.19, sect.2, București
P: 021.212.06.90, F: 021.212.05.19
E: office@crj.ro

anchetat, nu s-a vrut "ascunderea sub preș", cu certitudine a fost autoagresiune însă persoanele care au relatat această situație nu cunosc motivele decesului și nici evoluția anchetei.

Anumiți angajați ai secției Ojasca consideră că anumite contexte pot avea un grad foarte mare de pericolozitate și tocmai astfel de situații – de agresiune și autoagresiune – justifică un regim cât mai restrictiv, chiar dacă asta poate să reprezinte anumite încălcări de drepturi. Scopul este de a-i proteja pe pacienți de alți pacienți sau de sine.

3. Aspecte penale: acuzații ale pacienților (legare, bătaie, altele)

Pe parcursul vizitei am fost abordați de câțiva pacienți care au reclamat legări, agresiuni fizice, lipsa accesului la haine groase iarna, altele. La data vizitei nu am avut acces la documente și persoane astfel încât să efectuăm o analiză precisă a acestor reclamații. Discuțiile cu diferite persoane (angajați și pacienți) confirmă anumite situații de agresiune personal-pacient (au existat comisii de disciplină și situații de desfacere a contractelor de muncă). La o discuție cu 3 pacienți, aceștia povestesc despre bătăile pe care le primesc de la supraveghetori/infirmieri. Pacienții declară că sunt bătuți ("cu mătura, cu ce nimeresc"), împinși și legați de pat, legarea fiind o măsură dispusă de medicii psihiatri, în special dacă nu mai sunt locuri la izolator. De asemenea, relatează că infirmierele fură mâncare de la cantină. Întrebați dacă au spus cuiva că sunt bătuți, pacienții afirmă că nimeni nu ia nicio măsură, le este teamă de medici, pentru că îi leagă.

Un alt aspect grav care a reieșit din discuția cu unul dintre angajații spitalului și este legat de situația unei paciente bolnavă de cancer în stadiu terminal. Pentru că aparținătorii nu s-au preocupat de situația acesteia iar persoana locuia în spital, medicii unității au considerat că este oportună măsura de a-i solicita pacientei o declarație pe proprie răspundere din care să reiasă că nu dorește să facă analize amănunțite. Astfel, medicii considera că spitalul s-a degrevat de obligația de a face cercetări amănunțite privind starea acesteia.

Centrul de Resurse Juridice

Str. Arcului nr.19, sect.2, București
P: 021.212.06.90, F: 021.212.05.19
E: office@crj.ro

4. Încolonarea pentru masă

În jurul orei 13 este organizată servirea mesei la cantina unității. Am observat cum într-una dintre curțile interioare este organizată o grupă de aproximativ 30-40 de pacienți. Aceștia se încolonau pe o alee, într-o structură de aproximativ 4 coloane și aproximativ 10 rânduri. După ce coloana a fost organizată, a început deplasarea organizată, în grup compact, spre sala de mese. Pacienții erau însoțiți de câțiva angajați ai secției. Pacienții sunt îmbrăcați în ținute regulamentare și asemănătoare (pijamae sau treninguri și halate, aceleași culori).

5. Segregare, discriminare : vestimentație pe coduri de culori.

Într-unul dintre pavilioanele secției Ojasca am observat că pacienții purtau aceeași vestimentație treninguri). În alte secții/saloane pacienții purtau același tip de haine, însă de culori diferite. Personalul spitalului explică faptul că folosesc un cod de culori pentru a face distincția între pacienții de la diferite secții. Astfel, într-o anumită subsecție, într-un anumit pavilion, toți pacienții sunt îmbrăcați la fel. Am observat pacienți care aveau treninguri pe ale căror bluze, pe spate, este inscripționat mare, vizibil, "PACIENT". Considerăm că lipsa elementelor de personalizare și individualizare vestimentară și, în general, a aspectului personal, a spațiului personal, afectează demnitatea acestor persoane și produce depersonalizare și dezumanizare, afectând și degradând suplimentar starea emoțională, spirituală, cognitivă și morală. De asemenea, reprezintă discriminare faptul că unii dintre pacienți să aibă o anumită ținută "standard" iar alții să poarte haine personale și alese de ei, criteriul care stă la baza acestei discriminări nefiind explicat experților CRJ de către angajații unității. De asemenea, saloanele sunt organizate pe coduri de culori (roșu, galben și verde) astfel încât, conform declarațiilor angajaților unității, să fie posibilă o identificare facilă a pacienților ce necesită o atenție sporită.

6. Petrecerea timpului și aglomerația din club

Centrul de Resurse Juridice

Str. Arcului nr.19, sect.2, București

P: 021.212.06.90, F: 021.212.05.19

E: office@crj.ro

Din discuțiile cu personalul unuia dintre pavilioanele ce găzduiesc pacienți internați în contextul art. 110 cod penal reiese că pacienții își petrec majoritatea timpului în interiorul pavilionului (mai ales în sezonul rece dar nu numai). Aceștia își petrec timpul fie în saloane fie în club. La parterul pavilionului exista amenajată o astfel de sală-club. Vizitarea acestui "club" ne-a permis să constatăm următoarea stare de fapt: o cameră-club de aproximativ 30 mp în care stăteau aproximativ 30 de persoane. Aceștia stăteau pe scaune, la mese sau în picioare. În general nu făceau nimic sau priveau la televizor. Atât. Acesta este clubul și aceasta era "activitatea" pacienților la acel moment din zi (aproximativ ora 12).

7. Situația domnului C.P.

La data vizitei de monitorizare, pe domnul C.P. l-am găsit la izolator, în regim de izolare. Sumarul situației domnului C.P. Am avut un dialog coerent și elocvent. Domnul C.P. este coerent, calm, conștient de situația în care se află. Se află la izolare de 3 luni de zile. Despre faptul că trăiește izolat de 3 luni, domnul C.P. consideră că nu are alternative, nu are unde să stea dacă a făcut "boacăne". "Boacănele" sale constau în faptul că a spart geamuri. În urmă cu aproximativ 3 luni a spart vitrina magazinului din curtea spitalului, în urmă 2 săptămâni s-a împiedicat pe unul dintre holurile spitalului și s-a supărat, motiv pentru care a mai spart un geam. Declară că a spart multe geamuri în spital, vreo 11, 12. De aceea nu crede că va ieși curând de la izolare. A avut halucinații ("vedenii").

De 3 luni domnul C.P. își petrece timpul într-un salon de aproximativ 12-15 mp, fără noptieră, cu un pat și o fereastră situată dincolo de nivelul ochilor, sus, spre tavan. Salonul este mai degrabă întunecat. Nu are obiecte personale (sunt la "cușetă"). Puținele obiecte pe care le folosește (un suc de exemplu), le ține sub pat sau sub pernă. Stă în salon. Nu prea are cu cine să vorbească pentru că este la izolare. Îi este greu, dar ce să facă. Mânâncă în salon. Dimineața se trezește, mănâncă, se plictisește. Declară că este suficient de cald în salon. Cel mai mult stă în pat, mai face câțiva pași. Altceva nu face. Li cerem permisiunea să evaluăm dosarul și ne acordă permisiunea. Nu mai vede să citească. Nu poartă ochelari, trebuie să își facă un consult ("când plec de aici"). Nu are radio, televizor. Când vrea să iasă (exclusiv pentru toaletă sau țigară) bate la ușă. Iese întotdeauna

Centrul de Resurse Juridice

Str. Arcului nr.19, sect.2, București
P: 021.212.06.90, F: 021.212.05.19
E: office@crj.ro

însoțit. Nu are voie să iasă doar ca să se întâlnească și să povestească

cu prieteni dar dacă iese la țigară și se întâlnește cu un cunoscut, poate să povestească câteva minute. Are prieteni prin spital dar se întâlnește rar cu ei. Uneori prietenii vin până la ușă. Vorbește la telefon de 2 ori pe săptămână cu mama lui și uneori cu sora lui. Își dorește foarte mult să iasă din salon și apoi să aibă o ocupație, să își găsească o ocupație. Înainte de a fi la izolare nu prea avea ce să facă nici la ergoterapie (șah, rummy, lego, tricatat, împletit). A fost vizitat de mamă cu care are o relație bună deși motivul pentru care a ajuns la Ojasca este reprezentat de acte cu violență, altercație în familie, și-a agresat propria mamă.

Succint, aceasta este viața reală a domnului C.P. la data vizitei de monitorizare. Menționăm că măsura izolării poate fi luată doar pentru o perioadă limitată de timp, conform dispozițiilor art. 22 din Normele de aplicare ale Legii sănătății mintale nr. 487/2002. În primul rând, acestea menționează izolarea pentru un timp cât mai scurt posibil. De asemenea, măsura se aplică doar când orice alte metode s-au dovedit ineficiente și trebuie să fie revizuită de către medicul psihiatru “la interval de cel mult două ore”. Experții CRJ au petrecut cel puțin o jumătate de oră alături de domnul C.P., timp în care acesta era conștient de ce se află acolo, le-a povestit și faptele penale pentru care a ajuns în spital și nu a dat semne de agitație, fiind chiar resemnat cu situația de a sta în izolator pe o perioadă atât de lungă de timp, întrucât a greșit pentru că a avut “vedenii”.

Considerăm că măsura de a-l ține pe acest pacient în mod perpetuu, pentru perioade lungi, în izolator, nu numai că încalcă prevederile legii, însă prezintă lipsă de umanitate și de implicare în vederea identificării de soluții viabile care să îi permită domnului C.P. să trăiască liber.

8. Situația domnului B.D.D.

Domnul B.D.D. este internat de aproximativ de 10 ani la SPMS Săpoca. Personalul medical cu care am discutat nu a putut să ne furnizeze informații precise despre motivul internării sale. Conform declarațiilor acestora, este diagnosticat cu schizofrenie iar fapta penală a presupus intrarea într-un local cu o sabie însă se pare că nu a vătămat pe nimeni. Nu dispunem de mai multe informații. Domnul B.D.D. ne-a abordat pe parcursul vizitei

Centrul de Resurse Juridice

Str. Arcului nr.19, sect.2, București
P: 021.212.06.90, F: 021.212.05.19
E: office@crj.ro

de monitorizare și ne-a adresat insistent și cu disperare rugămintea

de a ne ajuta să părăsească instituția pentru că nu mai suportă și îi trece viața degeaba. Vrea să își întemeieze o familie, nu i se spune ce se întâmplă și de ce trenează atât de mult procesul său.

9. Contactul cu exteriorul

Pacienții pot părăsi spitalul (vizită acasă) pe baza unui bilet de voie. Pe secția de măsuri provizorii, penal, discuția cu angajați ai unității a evidențiat faptul că pacienții nu au voie să dețină telefon mobil, acestea fiind încuiate în dulapurile personale. Această măsură a fost luată deoarece a existat o situație în care un pacient a sunat la un post de televiziune și a povestit lucrul defăimătorii la adresa unității.

10. Accesul la justiție

Inițial, registrul de sesizări și reclamații nu a fost găsit. Personalul spitalului declară că registrul a dispărut în acea zi (de regulă este la intrare). În cele din urmă, registrul a fost găsit și adus pentru consultare. Există o serie de sesizări, în special ale pacientei V.D., care menționează conflicte cu alți pacienți sau medici. (**"Sesizarea nr. 13 Subsemnata V.S.A., doresc ca dna doctor psihiatru A.M.P.) sa nu mă mai jicnească zicându-mi proastă, curvă și țigancă"**). Doamna psihiatru, prezentă la acel moment, afirmă că aceste sesizări sunt manifestări ale sindromului bipolar al pacientei. De asemenea, am întâlnit un pacient care afirmă că scrisorile pe care încearcă să le trimită îi sunt rupte sau netrimise.

11. Recomandări. Având în vedere poziționarea neclară și mai degrabă refractară a conducerii spitalului față de experții CRJ la data vizitei, având în vedere intenția de a obstrucționa derularea vizitei, încercarea de a intimidă echipa experților CRJ, cea mai importantă recomandare pe care o facem este de reconsiderare atitudinală. Sunt necesare vizite ulterioare pentru a documenta coerent situațiile întâlnite și descrise mai sus. Lipsa de acces la documente, imposibilitatea de a documenta cu atenție situațiile întâlnite, interdicția de a discuta cu pacienții, imposibilitatea de a sincroniza, verifica și

CENTRUL DE RESURSE
JURIDICE

PROGRAMUL DE COOPERARE ELVEȚIANO-ROMÂN
SWISS-ROMANIAN COOPERATION PROGRAMME

confrunța declarațiilor ale pacienților cu cele ale personalului,
toate acestea impun revizitarea unității. Aspectele generale care au putut fi totuși observate și
consemnate, permit formularea de suspiciuni rezonabile cu privire la respectarea, respectiv încălcarea
unor drepturi ale pacienților internați la SPMS Săpoca, secția Ojasca.

*”SOS: ONG-urile din România, împreună pentru drepturile persoanelor cu dizabilități mintale închise în
instituții” proiect co-finanțat prin Programul de Cooperare Elvețiano - Român, Fondul Tematic pentru
Participarea Societății Civile*

Centrul de Resurse Juridice

Str. Arcului nr.19, sect.2, București

P: 021.212.06.90, F: 021.212.05.19

E: office@crj.ro

www.crj.ro

CENTRUL DE RESURSE
JURIDICE

PROGRAMUL DE COOPERARE ELVEȚIANO-ROMÂN
SWISS-ROMANIAN COOPERATION PROGRAMME

Centrul de Resurse Juridice

Str. Arcului nr.19, sect.2, București

P: 021.212.06.90, F: 021.212.05.19

E: office@crj.ro

www.crj.ro